

Helsingin keskuspuisto - kohti viheraluejärjestelmää 1911

1900-luvun alkuvuosikymmenen asemakaavatuotoksella tehtyjä puistosuunnitelmia edustaa mm. Helsingin kaupungin asemakaava-arkkitehtina toiminut Bertel Jungin suunnittelema Helsingin keskuspuisto vuodelta 1911-12. Jung esitti keskuspuistoa vihreänä kiilana, joka työntyi Helsingin niemelle. Se oli tarkoitettu kokohdaksi laajassa virkistysalueiden kokonaisuudessa, joka renkaana liitti kaupungin ulkopuolella olevat esikaupunkialueet toisiinsa ja Helsingin kantakaupunkiin. Suunnitelma ei toteutunut sellaisenaan, vaan puistoksi varatusta alueesta luovutettiin tonnteja mm. sairaaloille, stadionille ja asuin-kortteleille.

Kokoonneittuja kuvia puiston suunnittelusta. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun alkuvaiheita, joissa puiston sijainti ja muoto on selvillä. Kuvassa nähdään myös puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Kokoonneittuja kuvia puiston suunnittelusta. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun alkuvaiheita, joissa puiston sijainti ja muoto on selvillä. Kuvassa nähdään myös puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Jungin piirros keskuspuistoksi ja siihen liittyväksi metsä- ja puistokäytöksi. Huomattavaa ovat yhteydet metsä- ja puistokäytöksi. Piirroksessa on esitetty raitioasema ja alue, johon kaupunki ei voinut puuttua. Kuvassa nähdään myös puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Keskuspuistosuunnitelma 1912. Tässä suunnitelman alkuvaiheissa puiston sijainti ja muoto on selvillä. Kuvassa nähdään myös puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Jungin suunnitelma keskuspuiston pääsisäänkäynniksi nykyisen Olymptiastadionin kohdalla 1912. Puisto liittyi kaupungin puistopuutarhan välityksellä. Kuvassa nähdään myös puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Hesperian esplanadi, Helsinki 1910-1930

Esplanadin keskuspuistoa koskevassa istutus-suunnitelmassa on ohjottu istutustarvikkeiksi lisää ruusupeunia. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

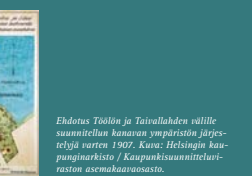
Esplanadin keskuspuistoa koskevassa istutus-suunnitelmassa on ohjottu istutustarvikkeiksi lisää ruusupeunia. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Esplanadin keskuspuistoa koskevassa istutus-suunnitelmassa on ohjottu istutustarvikkeiksi lisää ruusupeunia. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Hesperian esplanadi syntyi "kanavahankkeen korvikkeena" Töölönlahden ja Taivallahden välillä 1930-luvulla. Suunnitelmat puistolauesta aloitettiin jo 1910-luvulla, jolloin asemakaava-arkkitehtina toiminut Bertel Jung piirsi ensimmäisen kerran puistokäytön Hesperiankatujen paikalle. Vuonna 1916 uudistetussa Töölön kaavassa puistot saivat enemmän tilaa, ja Töölönlahden rantapuistoa ja Taivallahden rantaa yhdistävä akseli esintyy leveänä esplanadipuistona. Esplanadin asemakaava vahvistettiin vuonna 1935. Varsinaisen esplanadisunnitelman on laatinut Bertel Jungin seuraaja Birger Brundin 1930-luvulla. Sodan jälkeen, 1940-luvun lopulla Bengt Schalinin kaupungipuutarhurina puistoon tehtiin muutoksia. Muun muassa puuta istutettiin lisää ja Runehergin kadun ja Mannerheimintien väliselle alueelle perustettiin pitkä, aaltomaisesti muotoiltu istutusalue. Istutusalueen halki linjattiin aaltoileva liuskelaattakäytävä.

Hesperian esplanadi syntyi "kanavahankkeen korvikkeena" Töölönlahden ja Taivallahden välillä 1930-luvulla. Suunnitelmat puistolauesta aloitettiin jo 1910-luvulla, jolloin asemakaava-arkkitehtina toiminut Bertel Jung piirsi ensimmäisen kerran puistokäytön Hesperiankatujen paikalle. Vuonna 1916 uudistetussa Töölön kaavassa puistot saivat enemmän tilaa, ja Töölönlahden rantapuistoa ja Taivallahden rantaa yhdistävä akseli esintyy leveänä esplanadipuistona. Esplanadin asemakaava vahvistettiin vuonna 1935. Varsinaisen esplanadisunnitelman on laatinut Bertel Jungin seuraaja Birger Brundin 1930-luvulla. Sodan jälkeen, 1940-luvun lopulla Bengt Schalinin kaupungipuutarhurina puistoon tehtiin muutoksia. Muun muassa puuta istutettiin lisää ja Runehergin kadun ja Mannerheimintien väliselle alueelle perustettiin pitkä, aaltomaisesti muotoiltu istutusalue. Istutusalueen halki linjattiin aaltoileva liuskelaattakäytävä.

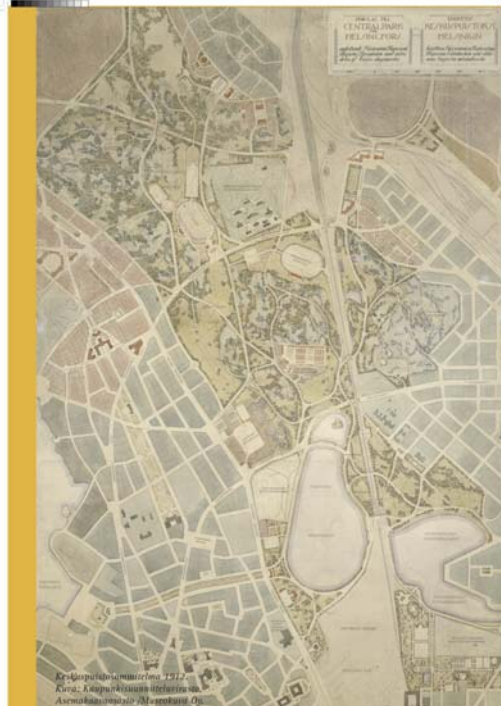
Hesperian esplanadi syntyi "kanavahankkeen korvikkeena" Töölönlahden ja Taivallahden välillä 1930-luvulla. Suunnitelmat puistolauesta aloitettiin jo 1910-luvulla, jolloin asemakaava-arkkitehtina toiminut Bertel Jung piirsi ensimmäisen kerran puistokäytön Hesperiankatujen paikalle. Vuonna 1916 uudistetussa Töölön kaavassa puistot saivat enemmän tilaa, ja Töölönlahden rantapuistoa ja Taivallahden rantaa yhdistävä akseli esintyy leveänä esplanadipuistona. Esplanadin asemakaava vahvistettiin vuonna 1935. Varsinaisen esplanadisunnitelman on laatinut Bertel Jungin seuraaja Birger Brundin 1930-luvulla. Sodan jälkeen, 1940-luvun lopulla Bengt Schalinin kaupungipuutarhurina puistoon tehtiin muutoksia. Muun muassa puuta istutettiin lisää ja Runehergin kadun ja Mannerheimintien väliselle alueelle perustettiin pitkä, aaltomaisesti muotoiltu istutusalue. Istutusalueen halki linjattiin aaltoileva liuskelaattakäytävä.

Ehdotus Töölön ja Taivallahden välillä suunnitellun kanavan ympäristön järjestelyä varten 1927. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Ehdotus Töölön ja Taivallahden välillä suunnitellun kanavan ympäristön järjestelyä varten 1927. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

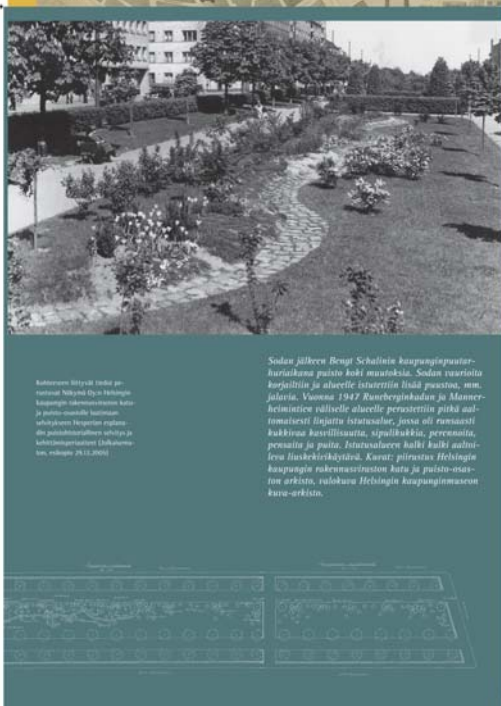
Ehdotus Töölön ja Taivallahden välillä suunnitellun kanavan ympäristön järjestelyä varten 1927. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Knipnäs - Ormnäs - Tammisaari omakotialue rakentui 1940-50 luvulla Tammisaaren keskustan eteläpuolelle. Omakotialueelle kätkee sisäänsä pieniä puistikkoita, jotka ovat syntyneet korttelirakenteen "niveleiksi" sekä tonttien välisiin. Ne ovat muodoltaan joko suorakiteen muotoisia kujanpuistikkoita tai monimuotoisia, usein kolmiomaisia pikkupuistikkoja. Yhdessä ne muodostavat alueelle pienimuotoisen puistoverkoston. Tietäväksi varsinaisen suunnitelman laati puutarhuri Elis Rönnlund. Puutarha-arkkitehti Bengt Schalin teki suunnitelman muutoksia vuonna 1960.

Puistikkojen sijoittaminen Tammisaarella, kuvattu vuodelta 1956. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Ruskeasuon esplanadi, Helsinki 1950-1969

Ruskeasuon alueella rakennettiin 1950-luvulla rakennettuihin asuinalueisiin, joiden avulla vähennettiin sodan jälkeistä asuntopuutetta. Alueen asemakaavan laati Birger Brundin v. 1945. Kaupunginjoukko rakennettiin vuosien 1949-54 aikana. Keskuspuiston tuntumassa ja laajojen pihajonojen puolelle puistojen merkitys alueella oli

Sodan jälkeen Bengt Schalinin kaupungipuutarhurina puistoa kehitettiin. Sodan vuorokauden puistot olivat kuitenkin vähenneet ja alueelle istutettiin lisää puutia, mm. jaloita. Vuonna 1947 Puutarhurin ja Mannerheimintien väliselle alueelle perustettiin pitkä aaltomaisesti muotoiltu istutusalue, josta oli rannasta kaakkoisessa suunnassa, sisäpuolelta, perennat, pensaita ja puuta. Istutusalueen halki kaakkois-suunnassa linjattiin käytävä. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

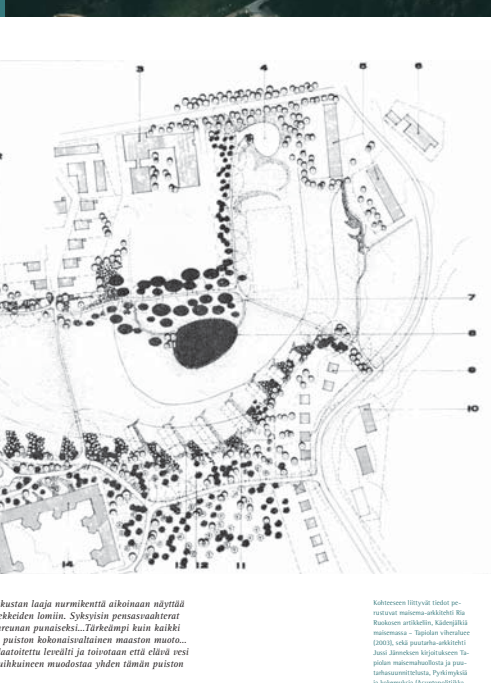
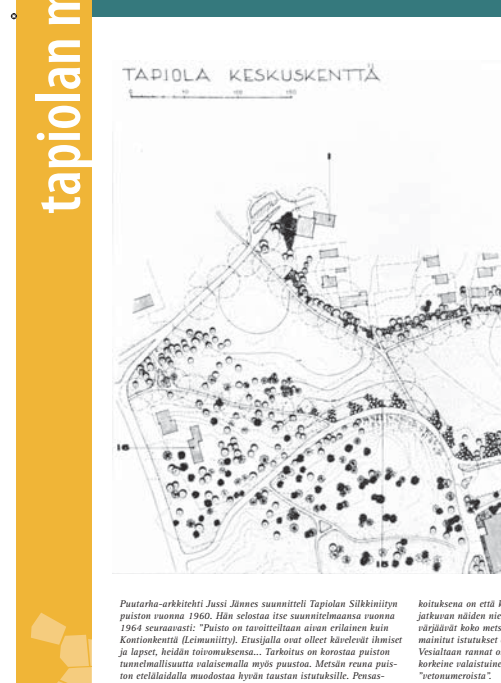
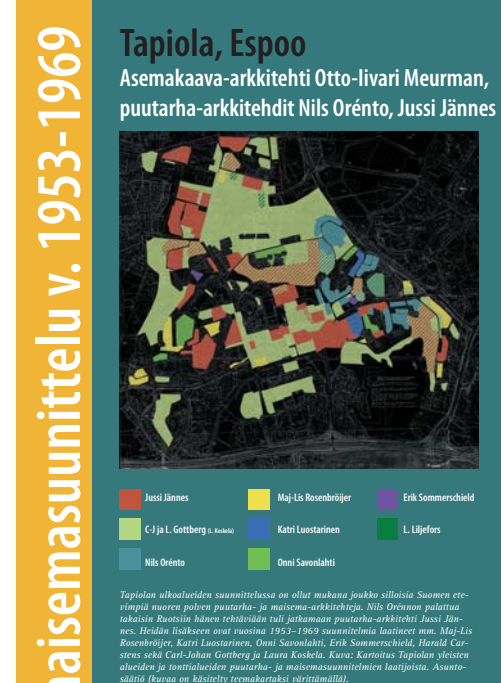
varsin vähäinen. Hoitotut ja kaikki le avoimet puistot olivat kuitenkin tärkeitä tapaamispaikkoja, leikkialueita ja sunnuntaikävelykohdiksi. Kaupungipuutarhuri Bengt Schalin on suunnitellut lähes kaikki kaupunginosan pienialaiset puistot. Lisäksi hän laati alueelle muutamia pihasuunnitelmia sekä Ruskeasuon siirtolapuutarhan suunnitelman.

Kaupungipuutarhuri Bengt Schalinin kasvit. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Kokoonneittuja kuvia puiston suunnittelusta. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun alkuvaiheita, joissa puiston sijainti ja muoto on selvillä. Kuvassa nähdään myös puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Tapiola, Espoo Asemakaava-arkkitehti Otto-livari Meurman, puutarha-arkkitehdit Nils Orénto, Jussi Jännes

Puutarha-arkkitehti Nils Orénto laati Tapiolan istutus-suunnitelman, jolla luotiin asuinalueen puistot. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

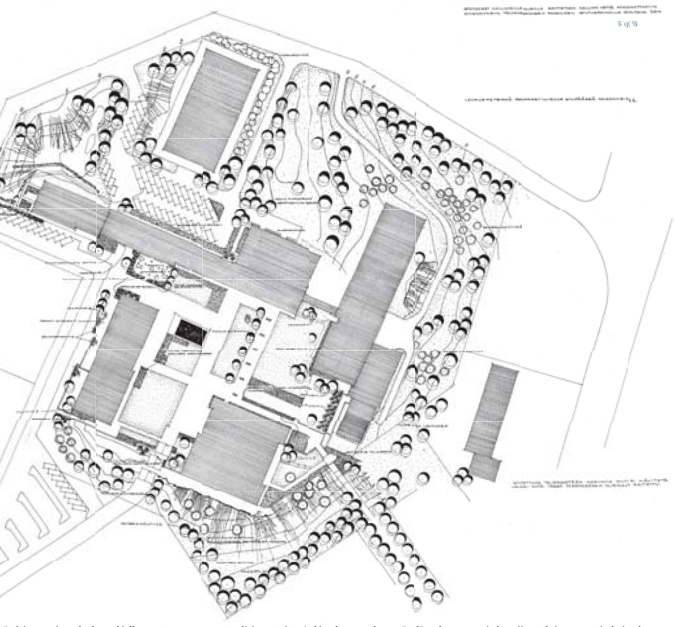

Puutarha-arkkitehti Nils Orénto laati Tapiolan istutus-suunnitelman, jolla luotiin asuinalueen puistot. Kuvassa nähdään puiston suunnittelun lopputulokset, jotka on toteutettu vuonna 1911.

Turun yliopisto Jussi Jännes, 1959

Arkkitehti Arne Ervin suunnittelema Turun Yliopiston päärakennus valmistui vuonna 1959. Turun Tuomiokirkolta koilliseen, Yliopistomäellä sijaitseva rakennusryhmä kehystää keskeiseen aukioon, joka avautuu Turun vanhan keskustan suuntaan. Rakennuksen arkkitehtuurikielipäivässä edellyttiin uuden väylän johtamista etelästä yliopiston mäelle. Puutarha-arkkitehti Jussi Jännes laati rakennuksen ympäristön suunnitelman vuonna 1959. Pihajärjestelmä on toteutunut lähes suunnitelman mukaisesti ja on kokonaisuutena varsin hyvin säilynyt.

Kokoonen liittyy teitä perustan suunnittelun ja väyläsuunnittelun. Ervin arkkitehti Turun yliopiston (Vastuu: 1959).

Jussi Jänneksen piirustuskirjoitus on liitettyissä yleissuunnitelmissa Turun yliopiston ympäristöä. Jännes ohjeistaa suunnitelmasaan kalliisella tontilla olevaa puustoa säilyttämään ja uusia istutuskohtia valitsemaan. Rakennusten rajaamalle

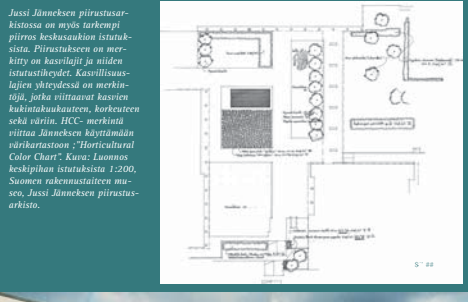
keskusaikojalle saarutun monumentaalista portaalista. Aukion keskeltä sijoituu vesiallas jota kehystävät nurmikko ja tulppaanit-istutus. 1960-luvun valokuvassa erotuvat isot betonilaatan-alueet, jotka jäsentävät pihaa ja merkitsevät kaltaisuutta. Niitä ei kuiten-

kaan näy Jänneksen suunnitelmapiirustuksissa muutoin kuin alue-rajoina. Laatojen rajaamille suunnitellut sijoittuvat tilan rajaamiseksi elementtejä pyyhkimäisiä pöppöjä ja kaupunkisuunnitelmaksi. Kuva: Eklöf. Turun yliopiston puutarhasuunnitelma 1:500. Suomen rakennustalon museo, Jussi Jänneksen piirustuskirjoitus.

Pääkivistä ihanaa otetta kunnasta täällä yliopistonmäen juurella 1950-luvun valokuvasta. Kuva: Turun yliopiston kuva-arkisto, kuvantekijä Pentti Sotani.

Jussi Jänneksen piirustuskirjoitus on myös tarkempi piirros keskusaution istutuksesta. Piirustuksen on merkinnyt on kasvitieteen ja maatalouden tutkimuskeskuksesta. Kasvillisuusajattelun yhteydessä on merkitty, joka viitataan keuhkon rakentamiseksi, korkeuteen sekä värin. FCC-merkintä viittaa Jänneksen käytämään värikirjoitukseen "Historiallinen Color Chart". Kuva: Luonnos keskusaution istutuksesta 1:200, Suomen rakennustalon museo, Jussi Jänneksen piirustuskirjoitus.

Keskusaution kunnassa pihajärjestön edessä noin vuonna 1977. Kuva: Turun yliopiston kuva-arkisto, suunnittelija P. Dahlström.

Helsingin Sosiaalivirastotalo Auli Hietakangas 1964, 1965

Auli Hietakangas toimi puutarha-arkkitehtina Helsingin kaupungin rakennusviraston puisto-osastolla, jonka suunnittelutehtäviin kuuluivat puistolaisten lisäksi myös julkisten rakennusten ympäristöjen suunnittelu. Se, että kaupunkien puisto-osastojen toimesta suunniteltiin julkisten rakennusten ympäristöjä, oli tavallista myös muualla kuin Helsingissä. Ympäristöt olivat oman lisänsä julkisten kaupunkipuistojen joukkoon.

Kokoonen liittyy teitä perustan suunnittelun ja väyläsuunnittelun. Hietakangas arkkitehti Turun yliopiston (Vastuu: 1960).

Kaupunginteatterin ja Sosiaaliviraston (Kallion virastotalo) rakennusten ympäristöt Helsingin Kalliossa muodostavat yhdessä luonteeltaan julkisen puistoalueen, joka toimii esimerkiksi 1960-luvun puolivälin puistosuunnittelusta. Kaupunginteatterin on suunnitellut arkkitehti Timo Penttilä, ja se toteutettiin vuonna 1967. Kahta vuotta aikaisemmin valmistuneen Sosiaalivirastotalon on suunnitellut arkkitehti Heikki Siren. Auli Hietakangas suunnitteli molempien rakennusten ympäristöt peräkkäisinä vuosina 1964–65. Puistossa on säilytetty paljon luonnonmaastoa ja kalliota sekä alueella luontaisesti kasvanutta puustoa. Kontrastina vapaamuotoiselle maastolle ja luonnonkasvillisuudelle toimivat laaja, polveileva nurmipinta, leveät graniittilaatapolut ja tukimuurit sekä huomiota herättävät kasvillisuusvalinnat.

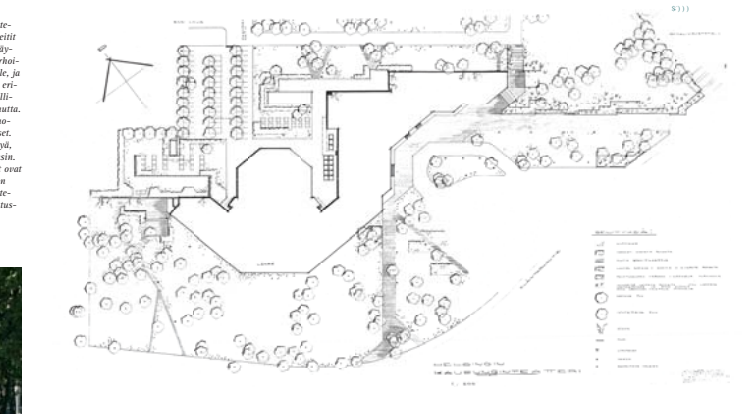
Virastotalon ympäristöt elokuussa 2006. Kuvat Julia Weckman

Sosiaalivirastotalon länsipuolella ja eteläisellä sivulla ympäristöä hallitsevat ryhmän istutukset vertikaaliset. Vertikaalisuus toteutetaan kasvun vintun välillä. Kuva: Helsingin rakennusviraston kuva-arkisto, puutarha-arkkitehti Auli Hietakangas, 1964. Alkuperäinen piirustusmittakaava 1:200.

Helsingin Kaupunginteatteri Auli Hietakangas 1964, 1965

Helsingin Kaupunginteatterin yleisötilat avautuvat etelään Eläintarhanpuolelle. Puutarhalla keuhkojen ja päällystetty murtopintainen laatu on käyty myös portaiden ja maastoisien tukimuurien varjoissa. Teatterin käytty keskittyy kesäajan ulkopuolelle, ja kasvillisuuden valinnassa on suunnitellun mukaan erityisesti otettu huomioon eri vuodenaajat. Puuskasvillisuus on pääasiallisesti ainsuikanta havukasvillisuus. Lämpimien eteläpuolella on tassune, jota ruususta puolivälin puuston sijoitetut leikatut pensasistutukset. Kalliorinteet metsävaahdet on pääasiassa säilytetty, rauhau puustoa, jota on paikoin tujumetty istutuksiin. Rakennuksen pohjois- ja heilivä puustot ovat koristeompeleita. Kuva: Helsingin rakennusviraston kuva-arkisto, puutarha-arkkitehti Auli Hietakangas, 1964. Alkuperäinen piirustusmittakaava 1:200.

Kaupunginteatterin ympäristöt elokuussa 2006. Kuvat Julia Weckman

Rovaniemen kauppala viheraluejärjestelmä Katri Luostarinen 1949-1956

Rovaniemen keskusta tuhouttiin Lapin sodassa syksyllä 1944 melkein kokonaan. Kauppalaan laadittiin Suomen Arkkitehtien Jällekkennus-toimikunnan uusi asemakaava Alvar Aallon johdolla. Kaava valmistui 1949 ja se sai nimen "Poronsarvi", koska pääliikenneväylät näyttivät haarautuvan poronsarvien tapan. Puutarha-arkkitehti Katri Luostarinen sai vuonna 1949 kaupungin puistolatukselta tehtäväkseen laatia kaavaan perustuvan kaupungin viheralue-suunnitelman sekä puisto-erikis- ja omakotialue-suunnitelmaa.

Suunnitelmaselostuksessa Luostarinen luonnehti tehtävää kaksijakoiseksi: "Rovaniemen näennäisesti melko laajat puistot ja katuauvat kaiteen, luonteenlaan hyvin erilaiseen osaan: 1) Poronsarvi, jossa nykyiset ja tulevat liikenneväylät tulevat sijaitsemaan ja 2) Asuntoalueiden sisäiset puistot, jotka palvelevat kauppalan virkistysaluetta." Suunnitelma laadittiin lyhyessä ajassa, noin puolessa vuodessa parikymmentä ja niiden mittakaavallinen ja teemallinen kirjo oli laaja ja ulottuen asemakaavallisesta tasosta katu-, puisto- ja leikkialueiden suunnitteluun sekä yksityiskohtaisiin istutussuunnitelmiin asti.

Rovaniemi, kaariokuva keskustan viheralueista, 1950. Kuva: Rovaniemen kaupunginarkisto.

Rovaniemi, 1946. Kuva: Rovaniemen kaupunginarkisto.

Lapin aukio, poronsarvi ja vappurymien istutussuunnitelma, 1950. Kuva: Rovaniemen kaupunginarkisto.

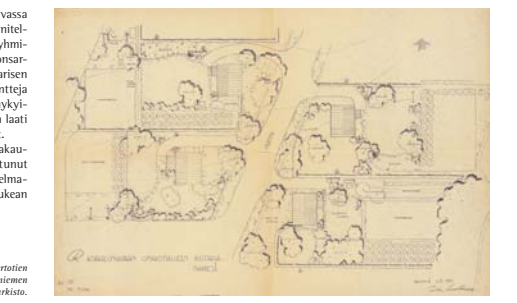
Keskusaution alue ja Lapin aukion yleissuunnitelma 1950. Kuva: Rovaniemen kaupunginarkisto.

Korkalonvaaran omakotialueen viheralue-suunnitelma Katri Luostarinen 1950

Korkalorinne on kalliinen Rovaniemen pieni Tapiola, puutarhakaupunki. Alvar Aalto laati alueelle sekä asemakaavan että rakennus-suunnitelmat. Korkalorinteet alue rakentuu useista viuhkamaisista osista, jotka mitta-suhteiltaan ulottuvat asemakaavallisesta rakenteesta aina pienasuojien pohjakaavihin asti. Sama kattava suunnitelmaeriate hajustit myös alueen viheruunnitelman.

Puutarha-arkkitehti Katri Luostarinen laati osana Rovaniemen kaupungin viheralue-suunnitelmaa Korkalonvaaran omakotialueen yleissuunnitelmat, tonttien yleissuunnitelma sekä tonttien puutarhatyyppiejä.

Alvar Aallon "Poronsarvi" -asemakaavassa 1945 Korkalonvaaran alueelle oli suunniteltu kuusikulmaisia tontteja, jotka oli ryhmitelty vaaran rintessä polveilevan poronsarvimaisten katuverkon ympärille. Luostarisen yleissuunnitelmissa kuusikulmaisia tontteja on suunnitelman kaakoiskulmassa nykyisen Asevelialueen alueella. Luostarinen laati myös näiden tonttien yleissuunnitelmat. Alkuperäinen ajatus laajasta puutarhakaupunkimaisesta asuinalueesta ei toteutunut kuin pienellä osin. Luostarisen suunnitelmissa esitetyt Kiertotien ja Asevelialueen tontit ovat säilyneet.

Korkalonvaaran omakotialueen Kiertotien puutarhatyyppiä 1950. Kuva: Rovaniemen kaupunginarkisto.

Kokoonen liittyy teitä perustan suunnittelun ja väyläsuunnittelun. Luostarinen arkkitehti Pasi Luostarinen ja Katri Luostarinen (1950). Kuva: Rovaniemen kaupunginarkisto.

Korkalonvaaran omakotialueen yleissuunnitelma 1950. Kuva: Rovaniemen kaupunginarkisto.

Korkalonvaaran omakotialueen Asevelialueen kuusikulmaistonttien yleissuunnitelma 1950. Kuva: Rovaniemen kaupunginarkisto.

